

*Acta synodi particularis van Suythollant,
gehouden binnen Delf, den 14 Aug. anno
1607 begonnen.*

Na den gebede tot God, gedaen door JOANNEM BARNARDI, assessorem des voorgaenden synodi, syn by de broederen, dienaren des woorts Godts ende ouderlingen, vercooren tot praesidem deses synodi D. RUARDUS ACRONIUS,

---

¹⁾ „seer” ontbr. in O, H en L. ²⁾ O. heeft alleen de eigenhandige onderteekening van den praeses; die van assessor en scriba ontbreken.

bedienar des godlycken woorts tot Schiedam, tot assessorem D. BALTAZAR LYDIUS, dienaer des h. evang. tot Dordrecht, ende tot scribam JAN BARENTSZEN, predicant tot Delf.

De dienaren des woorts Gods ende ouderlingen, verscheenen tot desen synodum, syn geweest dese navolgende.

Wt den classe van Dordrecht: D. BALTAZAR LYDIUS, D. HENRICUS BOXHORNUS ende D. JOANNES EPISCOPIUS, dienaren des woorts Gods tot Dordrecht, Breda ende Geertrudenberge respectie, ende JAN DE BRAIJMAKER VAN BRUSSEL, ouderling der kerecke tot Dordrecht.

Wt den classe van Delf: JAN BARENTSZEN, D. ARNOLDUS OSTERHARN ende JOANNES LEONARDI, predicanten tot Delf, Nootdorp ende opt Wout respectie, ende HENDRICK FRANSZEN, ouderling der kerecke tot Delf.

Wt den classe van Leyden: D. ADRIANUS VAN DEN BORRE, D. HARMANUS SCHUYL ende D. JOANNES LODENSTREYN, dienaren des h. evang. respectie tot Leyden, Voorhout ende Soeterwoude, ende PAULUS STOCHIUS, ouderling der kerecke van Leyden.

Wt den classe van ter Goude: D. LIVINUS VAN DEN BORRE, dienaer des godlicken woorts tot Schoonhooven, D. THEODORUS HERBERS, predicant ter Goude, D. JOANNES LYDIUS, dienaer des h. evangeliï tot Oudewater, ende JAN EVERDINGH, schout ende ouderling mede tot Oudewater.

Wt den classe van Rotterdam ende Schielant: D. NICOLAUS GREVINCHOVIUS, D. RUARDUS ACRONIUS ende D. HENRICUS SWALMIUS, predicanten tot Rotterdam, Schiedam ende Bleyswyc respectie, ende MATTHYS CLAESZEN VAN DER HORST, ouderling der kerecke van Rotterdam.

Wt den classe van Gorichem: D. PETRUS THEOD. LEUWIUS, D. JOANNES ANDELLIUS, D. MATHAEUS VAN RECHT, bedienaren des h. evang. tot Gorichem, Meerkerck ende Asperen, alsooc mede GYSBRECHT JANSZEN, ouderling tot Gorichem.

Wt den classe van den Briel: WILLEM CRYNSEN, ARNOULT TIMMERMAN, CAROLUS RYCKEWAERT, predicanten in den Briel, Nieuwetonge ende Oostvooren respectie, ende JAN WILLEMSZEN VERDAM, ouderling in den Briel.

Wt den classe van sGravenhage: D. JOANNES WTENBOGAERT, D. JACOBUS CORNELI MEURSIUS ende D. GERARDUS DORMAEL, predicanten in sGravenhage, Loosduijnen ende Voorburch respectie, ende JAN JANSZEN COCQ, ouderling in sGravenhage.

Wt den classe van Wourden: D. PETRUS DE BRICQUINGNIJ, CORNELIUS MARTINI, ISBRANDUS WILHELMI, dienaren des woorts tot Wourden, Swamerdam ende Rhynsaterwoude respectie, ende MATHAEUS VAN RHY, ouderling tot Wourden.

Wt den classe van Buyren, Iselsteijn etc.: D. JOANNES HENRICI CROON

ende D. HENRICUS BILLICHIUS, dienaren des woorts tot Schoonrewourt ende Malsen.

Syn mede in dese vergaderinge verscheenen van weegen de E. E. heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant de hoochgeleerde, welwyse heeren, mijnneheeren ende meesters ROMBOUT HOGEBETS ende NICOLAUS CROMHOUT, raden ordinaris van den Hogen ende Provincialen Raden van Hollant respectie, om volgende haere E. E. credentie ende commissie regart te nemen in desen synodo, dat geen politieke saecken noch eenige saecken, den stant der kercken int gemeen aengaende, noch andere als die te vooren by de particuliere kercken syn behandelt ende niet hebben coonen beslicht werden off daeruijt eenige onruste, scheuringe ofte enige onenicheyt soude mogen verrysen, te verhandelen.

Syn mede gecompareert met behoorlycke credentiebrieven tot dese vergaderinge D. SEBASTIANUS DAMMANNUS, dienaer des woorts tot Zutphen, gesonden van wegen des synodi van Gelderlant ende Zutphen; D. JOANNES ACRONIUS ende D. JOANNES NICASIUS, respectie predicanten der stat Groeningen ende Ommelanden, van wegen des synodi van Groeningen; D. HARMANNUS GERARDI ende D. JOANNES ROGGIUS, dienaren des h. evang. tot Enchysen ende Hoorn, van weegen des synodi van Noorthollandt. Ende syn alle te saemen der vergaderinge lief ende aengenaem geweest.

De credentiebrieven van alle gecommiteerde heeren, dienaren ende ouderlingen, syn gelesen ende goetgekent.

D. JOANNES LYDIUS, predicant tot Oudewater, heeft uijt name des classis van der Goude de vermaninge gedaen voor ende tot een beginsel des synodi uyt den 1 Cor. 1 vers 10, 11, 12: Maer ic bidde u broeders, door den name onses Heeren Jesu Christi, dat gij alle eensins spreeket, etc., ende heeft hem de vergaderinge bedanckt.

Is goetgevonden, dat men de vergaderinge sal houden des morgens van 8 tot 11 ende des namiddaeghs van 2 tot 5 uren.

1.

Versoeck des classis van Buyren tot haer vermeerderinge. — Nadat het 1^e artikel des voorgaenden synodi voorgelesen was, hebben de voornoemde broederen uyt den classe van Buyren, Iselsteyn etc., de gelegentheyd waerneemende, aen de synodale vergaderinge begeert ende voorgesteld, dat se wel wensten (om redenen, die haer daertoe beweegen) dat meer kercken

tot haren classen mochten gevoecht werden. Ende gevraeght synde, verclaerden haer bedencken te syn, dat Cuylenborch, Vyanen ende de dorpen daeronder behoorende wel nuttelijc by Buyren etc. gebracht souden mogen werden. De broederen des classis van Gorichem syn mede daerop gehoort, dewelcke meenden, dat sulcks niet wel int werck te stellen en soude syn ende dat in alle gevalle het classis van Buyren hiervan met het classis van Gorichem eerst hadde behooren te handelen. Is daerop by den synodum goetgevonden, dat het classis van Buyren sal mogen met vriendschap versoecken aen den classen van Gorichem, henlieden voorige voorstellinge te willen inwilligen ende daertoe te helpen, ende mogen ooc, indient van node is, op de gedeputeerden des synodi begeren, dat se haer de goede hant bieden in desen. Ende sal in den naesten synodo hiervan rapport gedaen werden, om dan daerin gehandelt te worden naer behooren.

2.

Synodus nationalis. — Opt voorleesen vant 2 artikel hebben de gedeputeerden des synodi gerapporteert, wat moeyte gedaen is door de kercke van Amsterdam ende den gedeputeerden van den synoden, beyde van Suyt ende Noorthollant, aen de E. E. heeren Staten Generael, dat conventus praeparatorius (by hare E. E. M. M. toegeseyt) soude byeengeroepen werden, opdat het nationalis synodus haest daerop soude mogen volgen, ende hoe dat se eyndelyc sulck een praeparatorie byeencomste hadden verworven. Ende is meteenen ende door dese occasie hier mede gehandelt het 4 gravamen, daer dese synode op te letten heeft, luydende: of men in desen aenstaenden synode niet en sal ontbieden de kerkendienaers, die laetsmael van de E. E. M. M. heeren Staten uyt Suijthollant beroepen syn om advijs te geeven over den tyt, plaetse ende maniere vant houden des synodi nationalis, om in desen synodo particulari rapport te doen van hun weedervaren ende ooc om rekenschap te geven van hun advijsen, opdat men oordelen mach of de kercken daerdoor eenichsins souden geprejudiceert werden. Ende is daerop na veele debatten geoordelt, dat het belangende het rapport ditmael dese vergaderinge sal genoegh sijn te hooren lesen de advysen, in conventu praeparatorio gestelt ende daernae de E. E. M. M. heeren Staten overgeleevert, gelyc deselve ooc gelesen syn geworden. Ende aengaende de verdere rekenschap, also ooc diesaengaende de gedeputeerden des synodi van Groeningen ende Ommelanden versochten in den name haeres synodi, dat dese vergaderinge soude willen overweegen, of de meeste stemmen in conventu praeparatorio voorschreven op de 6 en 8 vragen der E. E. M. M. heren Staten Generael recht geadvyseert hebben ofte niet, is niet goetgevonden, dat daarvan in desen synodo sal geoordelt werden, voordat se de redenen, die de differerende partijen de E. E. M. M. heeren

Staten Generael etc van haere advisen overgeeven, gesien sal hebben, belastende de synodus hare gedeputeerden aen de E. E. M. M. heren Staten Generael of met hare E. E. M. M. consent aen de eersaeme broederen (die de advijsen gestelt ende dan ooc de redenen daarvan overgelevert sullen hebben) te versoecken om te mogen hebben copie van deselve, opdat se die den synodo mogen overleeveren om, dieselve gesien hebbende, daarvan te oordelen ende voorts hierin te doen als bevonden sal werden te behooren.

3.

Om aan de E. E. M. M. heeren Staten van Hollant te versoecken extraordinaire vergaderinge. — Opt 6 gravamen, aldus lujdende: ingevalle de M. M. heeren Staten souden mogen goetvinden het beroepen des synodi nationalis noch langer uijt te stellen, wort gevraecht, wat de kercken van Hollant onderdes behooren te doen ende ter hant te neemen tot behoudinge der eenicheyt ende suyverheyt der leere; is geresolveert als volght: nade-mael den kercken ten hoochsten daeraen geleegeen is, dat alle kerckendienaren de suyvere leere eendrachtelyc predigen ende toestaen ende de geruchten van oneenicheyt onder de kercken int stuc der leere so langhe so meer aenwassen ende sich verspreyden, niet alleene in dese maer ooc in andere landen ende coninrijcken, gelyc mede de gecommiteerden van Groeningerland verclaerden, dat in hare provincie verscheyden puncten werden gestroeyt, die men seyt hier in Hollant by sommige gedreeven te werden, ende oversulex versochten, dat dese synodus de kercken van Groeningerland daarvan souden willen bericht doen, is goetgevonden ende geresolveert, om te mogen hebben een volcoomen bericht van alle puncten der leere, waerover eenige, tsy predicanten of professores, in dese provincie swaricheijt souden mogen maeken ofte verschillen, dat eerstdaeghs by de E. E. heeren Staten van Hollant in name deses synodi versocht werde, dat met hare consent de kercken souden mogen beroepen ende houden een vergaderinge van gecommiteerden uyt alle classen van Suijt ende Noorthollant, in welke ontbooden mochten werden de professores theologiae in de universiteyt tot Leiden ende alle sodanige predicanten als de voorschreeven vergaderinge sal goetvinden, opdat in deselve vergaderinge werde aengestelt een vriendelycke ende broederlycke conferentie over alle die stucken der leere, waarvan swaericheyt soude mogen gemaect werden, opdat uyt een ronde verclaringe over deselve aen weedersyden moge blycken, wat ende hoe groot het geschil soude mogen weesen, ende dat alsdan na bevindinge der saecke by de voorschreeven vergaderinge sodanige ordre mach werden beraemt, gelyc alsdan alderbequaemst sal geacht worden om de eenicheyt ende suyverheyt in de leere in dese provincie onverbreeckelyc in goeden

vreedte te onderhouden ende alle twist ende schueringe voor te coomen, totdat de synodus nationalis (welcke ooc om andere verscheyden groote redenen in dese gelegentheynt opt alderspoedichste dient voort te gaen, onaengesien dese conferentie) sal gehouden werden.

4.

De Confessie ende Catechismus neerstelick te doorleesen. — De classes hebben verclaert, dat, volgens den 41 artikel des laestgehouden synodi, den dienaren des woorts alomme belast is de Confessie ende de Catechismus neerstelijc te doorleesen ende haere aenmerckingen in den classen in te brengen, ende dat meest alle dienaren des woorts in alle classibus verclaert hebben tegen deselve schriften niet te hebben, ende dat oversulcx in gene classes enige aenmerckinge oft swaricheijt was ingebracht, uijtgenoomen dat eenige classen verclaerden sommige dienaers onder haer te weesen, die geseijt hadden noch te weesen int ondersoecken ende, als sy gereet sullen sijn, dat se tot syner tijt ende ter gelegentheijt tgeene sy daertegen souden mogen hebben, sullen inbrengen. D. WTENBOGAERT heeft ooc rapport gedaen, hoe dat hij midtschaders de drie andere broeders, met hem daertoe gedeputeert, hebben ten selven eynde aengesproocken ende van des synodi weegen versocht de professores theologiae in de universiteyt tot Leiden ende regenten der collegien aldaer ende dat voor antwoord is gegeven van D. D. GOMARO, dat hy het versoeck des synodi geerne wilde nacomen doch onder protestatie, dat hij sulcx soude doen niet omdat hy eenichsins aen de waerheyt derselver schriften twyfelde, maer om den synodo daerin te gelieven; gelijc ooc D. D. TRELCAIUS tselve antwoord heeft gegeven midts daerby voegende, dat hy sijne aenmerckingen (so daer eenige souden mogen sijn) door den Walschen synodum soude ter handen doen coomen; dat ooc D. D. ARMINIUS heeft geantwoort, dat hy die voorschreeven schriften al hadde doorsocht ende verder deselve noch wilde ondersoecken, ende aengaende het overleeveren sijner aenmerckingen (indien hij eenige hadde) dat hy tot syner tijt daerop sal letten ende daerin doen als de gelegentheynt alsdan soude toelaten; dat ooc D. PETRUS BERTIUS, regens, versocht hebbende extract van de resolutie des synodi, belooft heeft hemselven daerna te draegen; ende dat D. DANIEL COLONIUS, regens, heeft geantwoort, sich in desen te sullen reguleren na de resolutie der Walscher synodi ende dat hy syne aenmerckinge (so hij eenige sal hebben) deselve sal ter handen stellen. Hierop is goetgevonden, dat alle dienaeren des godlijcken woorts noch belast blyven int neerstich ondersoeck op alles, soewel de substantie als de woorden ende phrases belanght, vlytich te letten om metten aldereersten haere aenmerckingen in de classen in te brengen, ten alderlanghsten tegen de vergaderinge van conferentie, die versocht sal worden. Ende

blijven de vorige vier broeders belast om de professores ende regentes voorschreven daertoe te vermanen.

5.

Versoeec, dat D. ARMINIUS voortgaen wil int schrijven tegen de Wederdopers. — Alhoewel D. D. ARMINIUS, versocht wordende van de gedepu- teerden des synodi (volgende den last, haer opgeleijt int voorleeden jaer) te willen voortgaen in de refutatie tegens de Wederdopers ende specimina syns arbeys in licht te laten uijtgaen, hem geexcuseert heeft so op de occupa- tien syns diensts als ooc op de suspicien, die men heeft ende maeckt op sijn persoon int stuc van de leere, dat men eerst sal moeten besien, tsy int synodo nationali ofte in eenige andere daertoe gestelde vergaderingen, hoe dat de broeders int stuc der leere met malcanderen staen, alleer hij in dit werck soude conen voortgaen, so is nochtans beslooten, dat de gedepu- teerden des synodi in tselve versoeec noch weder aenhouwen sullen.

6.

Van de redenen, waerom men ongedoopte met gedoopte niet mach trouwen. — Opt 5 artikel heeft het meerderdeel der kercken deses synodi ingebracht, dat se aengevangen hebben te letten op de redenen, waerom men onge- doopte persoonen niet en sal mogen trouwen, gelyc ooc mede op de wede- legginge der contrarie argumenten. Ende blyven daerom alle deselve kercken belast daerin voort te varen, opdat het geheele werck ten vollen gereet mach sijn tegen den tyt, dat het nationalis synodus sal gehouden werden, blyvende ondertusschen by het voorgaende gebruyc, gelyc int voornoemde artikel is verordent.

7.

De dienaar ende gemeente in de Oudetonge. — D. SYBRANDUS SIXTUS, dienaar des godlycken woorts in de Oudetonge, is voor de vergaderinge des sijnodi verscheenen ende gaf te kennen, dattet wel so verre gecoomen was, dat syn kerckenraet begeerde, dat hy soude vertrecken ende van synen dienst aldaer afstant doen ende dat het classis van den Briel mede geoordeelt hadde, dat hy nae een ander plaetse ende dienst soude mogen uytsien ende van synen dienst in de Oudetonge desisteren tegen den 25 Julij laestleeden, maer dat hy daerinne niet tevreden en was ende hadde hem beroepen op het oordel van dese vergaderinge. Neffens hem is mede gecoomen de E. JAN VAN DER WYLEN, ambachtsheere van een gedeelte van des ambachts heerlycheijt in de voornoemde parochie, seggende ooc last te hebben van de andere ambachtsheeren, item twee litmaten van de Oude- tonge voorschreeven, genaemt GOVERT EGGEN STATHOUDER ende JOB HUYGEN DANE, ende noch twee andere personen, met naemen WILLEM VAN AECKEN ende PIETER LUCASZEN, brengende onderteeckeninge wel van dertich per-

sonen, die hem alle wel geerne (soot geschieden conde) souden willen houden in denselven dienst. Syn daertegen mede gehoord BETHMAN CORNELISZEN ende MARCUS JANSZEN Vos, beyde ouderlingen in de voornoemde gemeente, die behoorlycke credentiebrieven van denselve hebben vertoont, welcke wel bekenden, dat se niet en wilden claegen, dat haer dienaer onsuijvere leere predighde oft van een quaet leeven was, maer seyden, dat hij selve den 9 Junij des voorleeden jaers met veele woorden ende seer instantelye hadde begeert, men soude hem van synen dienst ontslaen, gelyc sy eyndelijke gedaen ende hem acte (welcke ooc hier vertoont is) daarvan gegeven hadden, onderteeckent by den kerckenraet, ende was hetselve (alsoe sy seyden) daarna ooc bestemt ende toegestaen by de andere litmaten der gemeente, sustinerende de twee voornoemde ouderlingen, dat het nu soverre gecoomen was, dat hy niet en conde met stichtinge blijven. Syn noch mede gehoord de broeders des classis van den Briel, dewelcke reden hebben gegeven van de sententien desselven classis, in dese saecke uytgesproocken, verclarende wat groote moeyte in desen gedaen was ende hoe noch eynd'lyc goetgevonden was daertoe te arbeyden, dat een bequame verwisseling mochte geschieden ende dat SYBRANDUS SIXTUS alsoe met stichtinge mochte coomen in een ander plaetse ende een ander bequaem dienaer in de Oudetonge. Het synodus, op dit alles ende op alles, wat noch meer bygebracht is, rypelyc gelet hebbende, heeft goetgevonden ende beslooten, dat de gedeputeerden des synodi haer ter eerster geleegentheynt in de Oudetonge sullen laeten vinden, opdat de partijen aldaer met malcanderen versoent ende een stichtelycke vrede mochte getroffen werden, ende so sy daertoe niet en coonen geraecken, dat se te saemen sullen roepen eenige, die so uyt het classis van Rotterdam als ooc uyt het classis van Delf door deselve classen respectieve daertoe gedeputeert sullen werden, ten eynde de gedeputeerden des synodi ende der voornoemden classen gesamentlyc de saecke ten vollen in den naem deses synodi sullen verhooren ende daarvan oordelen, gelijc sij bevinden sullen te behooren.

8.

DANIEL WITTIUS. — Overmidts het 12 gravamen, aldus luydende: alsoe DANIEL WITTIUS van synen vader BOMMELIO binnen Iselsteyn gebruyckt wert twoort Gods aldaer opentlyc te predigen, niettegenstaende hy veelen seer groote ergernissen gegeven heeft, sonderlingen in onsen classe, ten aensien van syne onwettelycke handelinghe des huwelijcx, niettegenstaende oock dat hy niet en is geexamineert, veel weyniger attestatie syns leevens ende wandels (dient behoort) vertoont heeft, so is de vrage, off niet behoorlyc en is, dat hem interdictie geschiede van voortaan niet meer te predigen ter tyt toe, dat syn gegeven ergernisse wechgenoomen sij ende dat hy

hem na behooren sal gepurgeert hebben; is DANIEL WITTIUS van selfs voor de vergaderinge verscheenen ende gaf int brede te kennen dat, alhoewel hy hem liet duncken, dat diegene, die tgravamen gestelt hadden, haer tegen goede ordren hadden vergreepen, hy nochtans verblyt was, dat hem daerdoor oorsaec was gegeven voor dese vergaderinge te coomen, opdat deselve op syn saeck mochte letten ende bevinden, dat (alhoewel hij niet en was sonder merckelycke faulten) syn saec nochtans so qualic niet en stont als hem van eenige naegegeven werde ende datter eenmael een goet eynde van mocht getroffen werden, versoeckende aen de vergaderinge (dewelcke hij verscheijden attestatien syns wandels overleeverde) dat het beste daerin mochte gedaen werden. De vergaderinge heeft hierop gehoord het classis van Woerden ende andere meer, die hierin te hooren waeren, ende gelet hebbende op alles, daerop in desen te mercken stont, is claarlyc bevonden, dat WITTIUS saeck alsoe stont als hetselve gravamen medebrenghet, ende heeft geordelt, dat de voornoemde DANIEL WITTIUS hier in deese vergaderinge gecensureert ende van syne merckelycke feylen ende onordentelyc procederen bestraft ende tot hertelyc berouw ende schultkenninge vermaent sal werden; dat hem noch bovendien opgeleyt sal werden, dat hy hem niet en moet vervorderen ergens eenige predicatien te doen, veelmin een dienst aen te neemen, voor ende alleer hy sal versoent syn met diegene, die hy door syn onordentelyc procederen heeft te cort gedaen. Om waertoe te geraecken syn van dese vergaderinge vercooren D. JOANNES WTENBOGART, PETRUS DE BRICQUINGNI ende JACOBUS CORNELII MEURSIUS, predicanten respectie in sGravenhage, Wourden ende Loosduynen, ende PAULUS STOCHIUS, ouderling der kercke tot Leiden, om in desen te handelen ende het beste te doen. Ende oft eevenwel quame, dat se tot dit goede voorneemen niet en conden geraecken, so sullen sy tgeene daerin gedaen sal syn, brengen aen den gedeputeerden des synodi, tot welckers oordel het staen sal, of der saecke genoech gedaen sij ende of de meergemelde DANIEL tot het predighamt toegelaeten sal mogen werden. Hierop deselve DANIEL weer ingeroepen synde, so is de censura, vermaninge ende bestraffinge aen hem gedaen, dewelcke hij heeft aengenoomen ende heeft sijn schult bekent, opentlyc verclarende, dat hij Gode bat om vergevinge ende begeerde aen de vergaderinge, sy wilde mede hem dat vergeeven soeveele het haer aengaet, gelyc ooc geschiet is. Is hem mede uytdruckelyc aengeseijt, dat hij hem moet wachten een beroeping tot den dienst des woorts aen te neemen, ja dat hy hem geheel ende al van het predigen moet onthouden, totdat alles gedaen sal syn, daervan vooren meldinge is geschiet, twelc hij meede heeft toegestaen ende ingewillicht. Ende heeft alsoe (de vergaderinge van alles bedanckt hebbende) syn afscheyt genoomen.

9. *Aenteeckeningen der kerckelycken geschiedenissen ende het lesen der Nederlantscher Historie.* — Wattet 8 artikel der acten des voorleeden jaers aengaet, is goetgevonden dat, alhoewel D. MERULA sal. overleeden is, de classes evenwel belast blijven te sullen voortgaen int aenmercken der historische memorie van saecken, de kercken deser landen aengaende, ende die den gedeputeerden des synodi (om byeen te versamelen) toe te seynden. Ende wat wijder belanght de Nederlantsche Historie DEMETRII, alsoe men verstaet, dat die noch weeder herdrukt sal werden, niettegenstaende daer eenige dingen in gevonden werden, daerover de kercken te claegen hebben ende dieshalven verbeeteringe behoeven, is goetgevonden, dat de gedeputeerden de synodi hem door brieven sullen vermanen, dat de druck niet aengeleyt en werde ofte, is die al aengeleyt, men daerin niet voort en gae binnen den tyt van 6 maenden. Ende soot de gedeputeerden nodich achten, so sullen sy hiervan de E. E. M. M. heeren Staten Generael remonstreren, opdat die mede het beste souden believen te doen, dat dit werck niet voort en ginge binnen den bovengestelden tijt, binnen welke de classes vlytich sullen voortgaen int doorleesen derselver Historie, sowel om aen te wysen waer daerin yet staet betreffende de historie der kercken, maer ooc wat daerinne staet, waerover haer de kercken te beclagen hebben, om hetselve aengeteekende daarvan goetstyts (immers binnen de voornoemde 6 maenden) aen de gedeputeerden te seynden om dat te doen by hetgeene, dat hen alreede toegesonden is, ende deselve te seynden aen DEMETRIUM bovenvermelt, opdat syn Historie verbeetert werde.

10.

Relaes der gedeputeerden van huwelyjksche saecken. — Roerende hetgene de huwelycken aengaet, daarvan int 9 artikel mentie gemaect wert, de gedeputeerden des synodi hebben gerelateert, wat moeyte by hen gedaen is ende wat puncten sy van dese materie den E. E. heeren Staten van Holland ende Westvrieslant hebben verthoont om goede ordre ende verclaringe daerop te becoomen, ende hoe datter (alhoewel onder de E. E. heeren Staten voornoemt etlyckemael daarvan gesproocken is) niet op en is gevolcht, te min omdat eenige puncten sodanige sijn, datter in de provincie van Holland alleen niet en dient ordre op gestelt te worden, ende dattet sal moeten blijven in sulcken stant alst nu is, tot opt synodum nationalem.

11.

JOANNES GOSSUINUS *ende van de dorpen, ontrent den vijant gelegen.* — Opt 12 artikel hebben die van den classe van Dordrecht gerelateert ende der vergaderinge aengedient, dat JOANNES GOSSUINUS (die het predigen op de Swaluwe, sonder daertoe wettelyc geroepen te sijn, hadde onderstaen) nu daarvan ophouwt, gelyc hij ooc heel onbequaem worde bevonden, ende dat

die plaetse enige Sondagen by buerten van henlieden bedient is ende vinden eenen grooten yver by het volc aldaer om het woort Gods te hooren. Doch also het vol perickels is, dat de dienaren, die daer coomen, mochten gevangen werden van den vyant, heeft deese vergaderinge den classis van Dordrecht ende daerneffens D. JOANNI WTENBOGAERT opgeleijt te sullen versoeken aen de raden van syne Excellentie, dat sauveguaerde voor die plaetse (gelyc mede voor alle de dorpen, gelegen ontrent Breda, daert mede periculues is) mochte vercregen werden, opdat se de oeffeninge van den h. kerckendienst mochten hebben. Ende sullen deselvige broederen aen de E.E. M.M. heeren Staten van Hollant ende Westvrieslant gagie ende sauveguaerde versoeken voor de dorpen, die op den Hollantschen bodem ontrent den vijant liggen ende daer noch geen Gereformeerde predicanten en sijn. Ende is denselven mede opgeleijt te remonstreren daert behoort, hoe stoutelyc de papen wonen binnen Breda ende andere steeden meer, opdat hetselve mede belet werde.

12.

WILLEM VAN ISEREN. — WILLEM VAN ISEREN (van wiens saecke int 10 artikel des voorgaenden synodi te vinden is) is noch weeder verscheenen ende gaf te kennen, dat hij noch niet en is versoent met MEEUS THONISZEN tot Cuylenborch (hetsy ooc wat daervan int boeck des classis van Gorichem ofte in de acten des voorleeden synodi soude mogen aengeteeckent syn) ende dat hy de meninge des classis van Gorichem (als de versoeninge aldaer met den kerckenraet van Cuijlenborch in absentie van MEEUS THONISZEN voornoemt was geschiet) niet en hadde verstaen. Heeft derhalven nu aen den synodum versocht, dat alsnoch tusschen hem ende MEEUS THONISZEN kerkelijc mochte gehandelt werden tot versoeninge, opdat die ergernisse, die daeruyt (dat de voornoemde MEEUS THONISZEN sonder deselve versoeninge ten avontmaele des Heeren gaet) ontstaen is, mocht wechgenomen werden. De vergaderinge aenmerckende, dat WILLEM VAN ISEREN claeghde niet verstaen te hebben, wat hy in den classe van Gorichem dede (als vooren verhaelt is), heeft goetgevonden, dat het voorgemelde classis van Gorichem ende twee van de gedeputeerden des synodi in desen kerkeleycken handelen sullen, opdat dese versoeninge tot stichtinge van diegeene, die ontsticht syn, getroffen werden.

13.

Een man tot Gorichem, die syns overleeden huysvrouwen moeije getrouwt heeft. — Het classis van Gorichem remonstreerde de vergaderinge, dat binnen Gorichem een seeckere huwelycsche swaericheijt voorgevallen is tusschen twee litmaten der gemeente, geleden ontrent den tyt van 3 jaren, namentlyc dat een manspersone getrouwt heeft bujten de stat (het classis en weet

niet waer) syns overleeden huysvrouwen bloetmoeye, niettegenstaende dat sommige broederen des kerckenraets tot Gorichem voor het onwettelyc trouwen hen sodanich abominabel huwelyck hebben gedissuadeert. Na het trouwen heeft men menichmael (met namen voor de bedieninge des avontmaels) met hen gehandelt, ooc alsoo dat sy niet alleen deurgaens vant avontmael syn afgehouden, maer men heeft hen den schrickelycken toorn Gods voorgestelt, ist dat sij hen niet en bekeeren. Twee dienaren des classis daertoe gedeputeert synde, hebben mede met hen gesproocken, doch alles te vergeefs. So was dan nu de vrage, of de kercke van Gorichem voorschreeven niet en soude tot de uterste remedie, namentlyc tot de excommunicatie, mogen voortgaen, of wat anders hierin te doen is. Het synodus heeft geantwoort, nadien dese quaestie niet en is gestelt geweest onder de gravamina, die aen de classes sijn gesonden, ende ooc omdat verwacht wert, dat de E. E. heeren Staten het verstant van hare E. E. ordonnantie aengaende desen casum breder verclaren sullen, gelyc alreede aen hare E. E. versocht is, ende om meer andere insichten, dat wel de graden tot de excommunicatie toe door de kercke van Gorichem aen de voornoemde personen sullen gebruijckt worden, doch dat de uterste remedie der excommunicatie noch niet en sal int werck gestelt werden, maer dat de classes deses synodi, na het leesen der acten, dit stuc sullen overweegen ende haer oordel daervan in de eerstcomende vergaderinge des particuliren synodi inbrengen, ende dat ondertusschen de kercke van Gorichem dickwils dese lieden tot beteringe sal vermaenen, gelijc alreede veel geschiet is, ende ooc ernstelyc verneemen, waer ende by wien se getrouwt sijn, opdat het voorschreeven synodus, antwoort van dit alles hebbende, voorts hierin mach doen na behooren.

14.

Bedevaerden. — Also men verstaet, dat de bedevaerden tot Heuckelom, Boxtel ende elders meer toeneemen, sodat ooc het loopen ende reysen van veele menschen uyt dese landen derwaerts vermeerdert, is goetgevonden, dat noch weeder aen syn Excellentie ende aen de raden van de E. E. M. M. heeren Staten Generael sal aengehouden werden, dat sulcx ganschelyc door gevoechgelijcke middelen werde belet, opdat de ergernisse, die hierdoor onder de swacken ontstaet, ende de spot ende roem, die de vyanden der waarheyth hierop voeren, mach ophouden.

15.

Placaten. — De gedeputeerden des synodi sullen noch blyven voortvaren om byeen te versamelen de placaten, die tot de goede ordre in de scholen ende meer andere saecken, den welstant der kercken aengaende, syn gepubliceert.

16. ADAMUS BILLICHIUS. — D. JOANNES WTENBOGAERT ende D. JOANNES DE BETIUS hebben int lange gerelateert, dat (also syn Gen. van Cuylenborch cranck was, als sy tot Culenborch quamen om den last, hen int 39 artikel des voorleden synodi opgeleijt, te verrichten, ende sy van wegen syne crancheijt van die materie met hem niet en mochten spreecken), wat sy ooc met schrijven so aen sijn Gen. van Culenborch voorseyt alsooc aen ADAMUM BILLICHIUM gedaen hebben, so ist, dat eevenwel de voornoemde BILLICHIUS in den dienst der kereke tot Culenborch is gecoomen ende tot noch toe gecontinueert. Is daeromme nu gevraeght, wat wyder daerin te doen sij, ende is nutst gevonden, dat BILLICHIUS voorengeroert sal maecken, dat het synodus van Gelderlant (twele op hem te seggen ende hem attestatie geweygert heeft) werde gecontenteert, opdat hij, goede attestatie van den synodum voorseyt verworven hebbende, als een wettelijke dienaer in den dienst der kereke tot Culenborch voorseyt mach gekent werden; dat hij hem voorts in alles drage als een vroom dienaer des h. evang. toestaet, ende sonderlinge dat hij met HARMANNO syn mededienaer in goeden vrede ende eenicheyt leve. Hetwelcke alles geschiedende, so sal hy ooc neffens sijn voornoemde mededienaer als een lidt des classis van Gorichem gekent ende ontfangen werden.

17.

Nederlantsche Confessie. — In 42 artikel des voorgaenden synodi was den gedeputeerden opgeleijt de Nederlantsche Confessie, die wel verscheyden in woorden maer een in substantie gedruckt is, te doorsien ende met de outste, het Latynsche ende Fransche exemplar, by den Franschen kereken bewaert, te confereren. Al waerop sy ooc nu de vergaderinge hebben verтоont, hoe dat se hetselvige gedaen hebben.

18.

Legerdienst. — Die van Wourden ende daerna die van der Goude blyven elc den tyt van twee maenden belast, het leger (so hetselve te velde trock) met de predicatie des godlijcken woorts te bedienen ende waer te neemen.

19.

Gehoor by de E. E. heeren Staten te verwerven. — Is gevraeght geworden: gemerckt de menichvuldige ende gruwelycke sonden van dootslagen, van profanaten van sabbath ende biddagen, die meer ende meer misbruyckt werden tot dronckenschap, danserije ende rhetorijckspelen ende veele andere misbruycken, de overhant neemen, meest by faulte, som en meent, dat de E. E. heeren Staten, hierover van de gedeputeerden des synodi aengesproocken synde, soveel gewoonlijke met lantsaecken (daer sy eygentlyc om vergadert sijn) te doen hebben, dat se niet of weynich hierop in sulcke vergaderingen conen letten, oft niet goet en waer (om eenmael deese swaere elachten

verbeetert te hebben), dat het synodus aen de E. E. heeren Staten versocht ende suppliceerde, dat haer believe een extraordinare vergaderingeen de tyt te vergonnen, waerin haere gedeputeerden van hare E. E. mochten met meerder patientie gehoord werden? Is geantwoort, dat het goet is, dat sulc versoek geschiede.

20.

Ordre in den kerckenraet, daer geen predicant en is. — Also na het overlyden oft vertrecken der predicanten in veele plaetsen ten platten lande lichtelyc swaricheyt voorvalt int verkiesen van een ander tot den dienst harer kercke ende in andere kerckelycke saecken, uyt oorsaeck dat dickwils tot kerckelycke opsicht sijn vercooren sodanige personen, die van regeringe der kercke niet veel ervarentheyt en hebben, so werde gevraecht, oft niet goet en soude sijn, dewyle de dienaren des classis sulcke plaetsen den tyt, dat se vaceren, waerneemen moeten, dat de predicant, die van wegen den classe den dienst doet, in hare kerckelycke vergaderinge tegenwoordich sijn om die saecken, die voorvallen, te beleyden ende voornamentlyc als van de beroeping van een ander dienaer gesproocken wert. Is hierop geresolveert, dattet behoorlyc is, dattet also geschiede.

21.

Onderhout voor de predicanten ende der predicanten weduwen. — Op de vrage, of men niet opt nieuw voor den dienaren ten platten lande ende insonderheyt voor de nagelaten weduwen der predicanten behoort te intercederen, gemerckt den noot so langhs so grooter wert, is beslooten, dat sulcx sal geschieden ende dat D. JOANNES WTENBOGAERT, MEURSIUS ende SCHUYLIUS, predicanten respectie in den Hage, Loosduynen ende Voorhout, hetselve sullen doen aen de E. E. heeren Staten van Hollant. Ende also de dienaren int graefschap van Buijren etc. hare gagie van elders moeten hebben, so sullen de gedeputeerden des synodi voor henlieden versoecken by diegeene, daer sulc versoec aen moet geschieden.

22.

Tegens de misbruijcken der attestatien. — Also enige lantloopers met bedroch eenige attestatie krijgen, maeckende boeckkens, waerin sy laeten opschrijven met onderteeckening van de dienaren, hoeveel men haer geeft, vergaderende alsoe een groote menichte van namen van predicanten, met dewelcke sy niet alleen verscheyden kercken maer ooc particulire lieden niet sonder groot schandael ende achterdeel der kercken bedriegen, is de vrage, of sulcx niet en behoort geremedieert te werden. De synodus heeft hierop geantwoort, dat sulcx behoort geremedieert te worden. Ende opdat tselve geschiede, men sal niemant lichtelyc attestatie geven, men en sal in haere boeckens niet teeckenen, wat men haer gegeven heeft, ende men sal

volgen hetgeene int 76 artikel onser kerckenordeninge, gestelt in synodo nation. in sGravenhage, te vinden is.

23.

Formuliren van den doop etc. — De formuliren van den doop, avontmael ende trouwen, sullen gebruyekt worden, gelyck die voorgeschreven ende tot dien eynde gedruickt sijn, opdat gelycheyt by allen hierin gebruyekt werde, totdat in synodo nationali anders geordineert sal sijn.

24.

Roomsche kercke. — Dewijle veele sware disputen hier ende daer vallen over de Roomsche kercke, hoeverre die van de waere vervallen is ende waervoor men deselve te houden heeft, so is deselve vrage in dese vergaderinge gebracht, dewelcke geantwoort heeft, dat dit meede een saecke sij, die in nationali synodo sal moeten gehandelt werden.

25.

Buyten ordinaren tijt den doop versocht. — Also de kercke van Oudewater veele gehuchten, wel tot 10 oft 12 toe, onder haer heeft behoorende ende sy de geheele winter in de weecke int gemeen niet dan des avonts predicatie heeft, alwanneer de lieden uijt alle de gehuchten niet en connen ter predicatie comen, daerdoor meenichvuldige smeekinghen coomen om buyten-tijts de kinderen gedoopt te hebben ende by weygeringe van tselve veele lelycke calumnien over de dienaren, beroepinghen voor het oordel Gods, so de kinders sonder doop coomen te sterven, ende andere schandalen meer; ooc geschiet het, dat se terstont dreygen te loopen na Montvoort, haer dicht by geleegeen, om hare kinderen aldaer by een pape te laeten doopen; vraecht sij, oft haer niet geoorloft soude wesen by den synode, in suleken gevalle den swacken te gerijven ende buyten tijts haere siecke kinderen te doopen. Is daerop geantwoort, men sal de predicatien daerna aenleggen opdat de swacken deselve mogen waerneemen om dan ordinaerlijc hare kinderen te laeten dopen, ende en wort niet toegelaeten hierin wyder te treden, dan in synodo nationali, gehouden in sGravenhage articulo 50, verordent is.

26.

Litmaten, die haer met de lombaerden behelpen. — Also men verstaet, dat eenige lidmaten der gemeente Christi, die in de lombaerden schade geleden hebben, hen met het houden der lombaerden soecken te beneficieren, seer onchristelije doen, ende daerentusschen den particuliren kercken seer beswaerlyc valt tegen sodanige te procederen sonder algemeenen voet ende resolutie der kercken int gemeen, so is de vrage, oft niet geraeden en waer int algemeen daerop te letten om met gemeenen voet ex autoritate synodali daerin te procederen. Is daervan besloten, dat men met desulcke sal

procederen, gelijc met andere ergerlijke lidmaten, na inhoud onser kercken-orderinge, conform den woorde Gods geprocedeert wert.

27.

Schoolmeesters, die vijanden sijn van de Gereformeerde kercke. — Also een yegelyc meer dan genoeg bekent is, dat tot grooter ergernisse der kercke Jesu Christi in verscheyden plaetsen tot het schoolampt gevordert werden sodanige, die niet alleen geen litmaten der Gereformeerder kercke sijn maer die ooc met wijf ende kinderen derselver gansch vijant sijn, soo wert versocht, waer soodanige syn, dat se van haren dienst werden geamoveert ende dat van nu voortaan ordre mach gestelt werden om sodanige tot den schooldienst niet toe te laeten. De vergaderinge heeft hierop geresolveert, dat hiervan sal geremonstreert werden aen de E. E. heeren Staten van Hollant, opdat sulcx (als hier versocht wert) door haere E. E. auctoriteijt mochte int werck gestelt werden.

28.

Onordentelijk byeencoomen in den echten staet. — Overmidts dagelicx groote clachten worden gehoord, dat op verscheyden plaetsen jongegesellen ende jongedochters tegen wil ende danc van hare ouderen met malcanderen wechloopen ende malcanderen beslaepen, om hare ouders also te dwingen tot consent van malcanderen te sullen mogen trouwen, ende over dese disordre voor desen tijt meermael is geclaecht geworden maer tot noch toe niet geremedieert, so wert weederom versocht, dat daerin voorsien mach worden. Is daerop beslooten, alsoe de gedeputeerden noch binnen een jaer tijts van dese materie een remonstrantie aen de E. E. heeren Staten van Hollant hebben overgegeven, dat daerop sal aengehouden werden door de gedeputeerden, opdat dese sonden ende disordren verhindert mogen werden.

29.

Van de gagie van de nadienst, als een predicant gestorven is. — Op de vrage, of de nagelaten weduwe eens dienaers des woorts alleen genieten sal de gagie, die voor haer ende de nagelaten kinderen van haer overleeden man door den nadienst der predicanten hares classis verworven wert, is geantwoort: neen. Ende verstaet de synode, alsoe de dienaren des classis hetselve doen ten profitte van den gemeenen boel, dat de kinderen, van wat ouderdom ende conditie die souden mogen sijn ende ooc al waert dat het haers overleden mans voorkinderen waeren ende sijselve geen kinderen en hadde, (eerst vant geheel afgetrocken de oncosten, ter oorsaecke van den voorseyden dienst gedaen) de rechte helfte daarvan sullen hebben.

30.

Hoe de synoden sullen volgen. — Is mede goetgevonden opt voorstellen van de gedeputeerden deses synodi, dat het Suythollantsche sijnodus sal

ontfangen ende gehouden werden nae ordre der classen, gelijc die in dese vergaderinge sitten, opdat gelijcheijt gehouden werde, soveele mogelijc is. Ende sal ten naesten jaere beginnen van Dordrecht, alwaerop Delf soude volgen ende so voort, maer in dese reyse sal Delf in de ordre voorbij ge-
gaen werden, omdat de vergaderinge in deselve stat nu ijegenwoordich is.

31.

Oversettinge des bibels. — De gedeputeerden des Noorthollantschen synodi hadden de vergaderinge een lang geschrift behandicht, hetwelcke handelt van de oversettinge des bibels ende geeft te kennen, dat D. HELMICHUS niet en heeft connen (overmidts sijne veelvoudige occupatie) beter voortgaen met dit werck; spreekt ooc van de alderbeste maniere van doen int over-
setten ende versoeckt, dat de vergaderinge daerop wil letten. De verga-
dering heeft syn onschult geern aengenoomen ende verstaet wel, dattet niet anders heeft connen gaen, ende begeert hertelijc, dat D. HELMICHUS daerin voortgaen wil, soveel hem doenlyc is. Maer wat aengaet hem in desen meer hulps toe te voegen in de plaetse D. ARNOLDI saliger, also de synoden in alle de Vereenichde Provinciën daerinne gekent moeten sijn ende men verhoopt, dat de synodus nationael binnen corten tyt sal vergadert werden, is goetgevonden dit uyt te stellen tot op deselve vergaderinge.

32.

Camerspel te beletten. — Het classis van Delf heeft gevraecht, of ooc (gelyc goetgevonden was) alle classes haer beste doen om de schadelycke rhetorijc oft camerspelen tegen te staen door remonstreeren aen haere overicheden ende andere goede middelen, gelyc by haer eenige vlyticheijt in desen ende dat niet sonder vrucht gedaen was. Ende is bevonden, dat in eenige classen geen camerspelen en syn te vinden, maer by eenige, sonderlingen in den classe van der Goude ende den Briel, syn seer gruwelycke dingen in dat camerspeelen gepleecht ende en weeten de kercken geen middel om dat te weeren. Is daerop geresolveert, dat nae de omstanden van deselve leelijcke exemplen ende de seeckerheyt van dien vlytich vernomen ende die den gedeputeerden des synodi toegesonden sullen werden, opdat se die vertoonen mogen, daert van node sal syn, ten eynde de spelen geheel ende al te niet gedaen mochten werden.

33.

Geexamineerde tot den dienst. — De studenten theologiae, dewelcke tot het predigamt binnen desen jare ten overstaen van de gedeputeerden des synodi geexamineert ende toegelaten syn, waren dese:

In den classe van Leyden: EGBERTUS VERHOEVIVS, student, om te dienen in de kereke van Hylicheym, ten overstaen D. FESTI HOMMII ende JOANNIS BARNARDI den 16 Oct. 1606.

Noch JACOBUS CUCHLINUS, student, om te dienen in de kercke van Haserswoude, ten overstaen D. FRANCISCI LANSBERGII, JOANNIS DIBBETZII, FESTI HOMMII ende JOANNIS BARNARDI den 11 Decemb. 1606.

Noch ten overstaen van deselve ende ooc ten selven dage M. JONAS VOLMARUS, student, om te dienen in de kercke van Oestgeest.

Item SAMUEL BASELIUS, student, om te dienen in de kercke van Katwyck op Zee, ten overstaen D. FESTI HOMMII ende JOANNIS BARNARDI den 22 Jan. 1607.

Mede ISAACUS JUNIUS, student, ten overstaen van deselve den 14 Mai 1607, om te dienen in de kercke van Warmont.

In den classe van Rotterdam: CHRISTOPHORUS HELLERUS, student, om te dienen in de kercke van Rotterdam, ten overstaen D. FRANCISCI LANSBERGII ende JOANNIS BARNARDI den 21 Novemb. 1606.

Item CASPARUS CAPRARIUS, student, om te dienen in de kercke van Pernisse, ten overstaen D. FRANCISCI LANSBERGII ende FESTI HOMMII ontrent den laetsten Mart. 1607.

In den classe van den Hage: SAMUEL EVERHERDTS PETRI f., student, om te dienen in de kercke van Wassenaer, ten overstaen van D. FESTI HOMMII ende JOANNIS BARNARDI op den 25 Junij 1607.

34.

Visitatores. — Visitatores classium sullen in deesen jaere sijn in den classe van

Dordrecht: HENRICUS SWALMIUS junior ende JOANNES DE BETZ;

Delf: ALBERTUS AB OOSTERWIJIC ende HENRICUS PROELIUS;

Leiden: DAVIT JACOBI ende FESTUS HOMMIUS;

Gouda: TYLMANNUS CUPUS ende JOANNES BACKHUYSIUS;

Rotterdam: HUGO BEYERUS ende ADRIANUS JOANNIS;

Gorichem: MATTHYS VAN RECHT ende JODOCUS GEYSTERANUS;

Briel: WILHELMUS QUIRINI ende ARNOLDUS TIMMERMAN;

Haga: JOANNES LAMOTIUS ende GERARDUS DORMAEL;

Wourden: JACOBUS WILHELMI ende PAULUS MERCATOR;

Buijren etc.: GERARDUS VERSTEGUS ende JOANNES HENRICI CROON.

35.

Gedeputeerden des synodi. — Syn vercoren tot gedeputeerden deses synodi neffens D. FESTUM HOMMIUM ende JOANNEM BARNARDI, die dit jaer noch blyven, D. RUARDUS ACRONIUS ende LIBERTUS FRAXINUS, predicanten tot Schiedam ende den Briel respectie;

op den synodum van Gelderlant te verschynen D. PETRUS LEUWIUS, dienaer tot Gorichem;

tot den synodum van Noorthollant, neffens D. NATHANAELEM MARLANDI,
D. JOANNES WTENBOGAERT;

ende tot den synodum van Groeningen te reysen is opgeleijt D. BALTHASAR LYDIO, predicant tot Dordrecht.

36.

Classis synodael. — De classis synodi is geordineert het classis van Delf om de uijtschrijvinge des naesten particularen synodi te doen, waertoe sy ooc van de gedeputeerden des synodi (ingevalle het vroeger sal mogen gedaen werden als na gemeen gewoonte) sullen vermaent werden.

37.

Vermaningen in den synodo te doen. — Om de vermaningen in den naesten particuliren synodo te doen is opgeleijt een uijt den classe van Gorichem tot een begin ende een uyt den classe van den Briel tot een besluit des synodi.

38.

Vermaninge int eynde deses synodi. — De vermaninge int eynde deses synodi is gedaen door D. RUARDUM ACRONIUM, uijt den classe van Rotterdam, op den text tot den Rom. 15 vers 5, 6: De God der lijtsaemheijt ende vertroostinge geeve u etc.. Ende is van de vergadering bedanckt.

39.

Censura gehouden, dancsegginge tot God ende bedanckinge. — Censura is gehouden ende de vergaderinge voor desen met een gebet ende dancsegginge tot God geeyndicht synde, sijn mijneheeren de gecommiteerden ende broederen, uijt andere synoden tot dese vergaderinge gesonden, mitschaders de gansche vergaderinge voor hare goede assistentie, raet ende advijs, insgelijcken mijneheeren der stat Delf voor de eere ende vriendschap, den synodo gedaen, door den praesidem, assessorem ende scribam bedanckt geworden. Aldus geeyndicht ende gedaen binnen der stat Delf, den 24 Augusti anno 1607.

RUARDUS ACRONIUS, synodi praeses.

BALTHAZAR LYDIUS, synodi adessor.

JAN BARENTSEN, scriba synodi.